

Antropološka izhodišča za razpravo

✍ Silvo Šinkovec

Homoseksualnost je star pojav, zdi pa se, da je danes mnogo bolj razširjen kot včasih. Kako nastane? Kako osebe z istospolno usmerjenostjo živijo? Katere so pogoste težave istospolnih parov? Zakaj ni primerno, da bi istospolni pari posvojili otroke? Kdo so homoseksualne osebe, ki niso geji? Prispevek skuša odgovoriti na nekaj osnovnih antropoloških vprašanj.

Izvor moške homoseksualnosti

Najprej se ustavimo pri vprašanju izvora homoseksualnosti (Kiely, 1987). Ni še pojasnjeno, da bi homoseksualnost imela biološki (genski) izvor. Pa tudi, če bi to dokazali, ne bi smeli zaključiti, da je homoseksualnost naravni pojav. Kajti, tudi druge psihične težave imajo genske osnove, pa jih zato ne obravnavamo kot 'normalne' (npr. določene oblike shizofrenije, depresije, Downov sindrom itd.). Raziskave kažejo, da je psihološki razvoj osebnosti, v katerem se oblikujejo simbolni procesi, ključnega pomena za nastanek istospolne usmerjenosti.

Bieber I. in Bieber T. B. (1979) sta opravila intervju z več kot tisoč homoseksualci in s sto starši, ki imajo homoseksualnega sina. V večini primerov – ne v vseh, je imel sin preveč tesen odnos s svojo materjo, v katerem je bilo tudi nekaj skrite erotične vsebine. Ponavadi so imele matere raje sina kot moža. Hkrati je bil odnos oče – sin težaven in je običajno vseboval prikrit agresiven in tekmovalen značaj. Homoseksualno usmerjeni sinovi, pravi

Nicolosi (1991), takole opisujejo svoje očete: oddaljeni, zgubljeni, namrščeni, nezainteresirani, bežeči, zelo kritični, hladni in narcistični, tekmovalni s sinom; notranje ranjeni in imajo vedenjske motnje. Zato je dečku v zgodnjem razvoju pretežno izstopiti iz tesne povezanosti z materjo in ustvariti poistovetenje s svojim očetom. Deček, ki postaja istospolno usmerjen, zapusti otroštvo z globokim strahom in sovraštvom do očeta. Hkrati pa ima močno željo po očetovi sprejetosti in naklonjenosti. Raziskovalca trdita, da deček, ki ga je oče obdajal s toplino in spodbudo, ne bo postal istospolno usmerjen. Dodata pa še, da otrok, ki je imel agresivnega očeta, ne bo vedno postal istospolno usmerjen. Opozarjata tudi, da dober oče lahko nevtralizira pretesen odnos mati – sin na poti oblikovanja zdrave moškosti. Slab odnos oče – sin pa še okrepi patogenični odnos mati – sin.

Torej, na simbolnem nivoju spolnost predstavlja večplastno resničnost. Po eni strani lahko izraža željo po očetovski naklonjenosti, po drugi pa jezo do iste osebe. Spolna želja ne izraža samo spolne potrebe, ampak na obrambnem (simbolnem) nivoju izraža druge potrebe.

Izvor ženske homoseksualnosti

Izvor ženske homoseksualnosti ni bil tako natančno proučevan. Ruth Barnhouse (1977) trdi, da deklice sicer ostajajo poistovetene z materjo, toda kljub temu se morajo v razvoju ločiti od matere v tolikšni meri, da lahko razvijejo svojo lastno identiteto. Deklica mora od matere pridobiti v zadostni meri občutek, da je lepo biti ženska. Istočasno pa mora pridobiti ob očetu dovolj občutka, da je 'biti ob moškem'

varno. Vsi ti trije razvojni elementi se lahko napačno odvijajo. Lahko se zgodi, da mati ne 'dovoli' (nezavedno), da bi hči razvila svojo identiteto. Mati lah-

“ Raziskave kažejo, da je psihološki razvoj osebnosti, v katerem se oblikujejo simbolni procesi, ključnega pomena za nastanek istospolne usmerjenosti. ”

ko na mnoge načine sporoča, da je biti ženska nesreča in da odnos z moškim prinaša le trpljenje. Če je ob tem oče tudi krut ali trd do deklice, hčerka lahko posploši, da se je moških treba bati. Hči razvije podzavestni strah do moških. Tako hči prevzame nezavedno istospolno usmerjenost, v kateri se izraža želja po varnosti, ki naj bi jo sicer doživljala ob moškem (ker se ga boji, varnost išče pri ženski).

Obrambni značaj istospolnih zvez

Istospolna usmerjenost je obrambnega značaja. Tako so trdili Freud, Jung, Adler in drugi. Moberley trdi, da sta deček ali deklica v razvoju trpela neki primanjkljaj v odnosu s strani starša istega spola. Ta primanjkljaj iščeta v istospolnem odnosu v odrasli dobi. Istospolni odnos ne predstavlja samo spolne želje, ampak zadovoljuje skrite potrebe (varnost, naklonjenost, samospoštovanje, obvladovanje, agresivnost ipd.). Ker sta se srečali dve osebi, ki imata isti problem, so takšne zveze zelo drugačne od heteroseksualnih odnosov. V odnosih moški – ženska se srečata dve osebi, ki sta biološko in psihološko različni, zato se dopolnjujeta kot moški in ženska. Ker sta naravno različna, sta si lahko dopolnjujoča (komplementarna), kar je pravi vir veselja in zadovoljstva (občutek harmo-

nije). Pri istospolnih odnosih pa manjka ravno ta resnična komplementarna drugačnost. Istospolni partner postane del podzavestnega obrambnega sistema osebnosti. Zato takšne zveze niso lahke, ker se v duševnosti enega in drugega partnerja ustvarjajo napeptosti. Ni redko, da so takšne zveze pogosto odvijajo v ciklih poniževanj in sprave. Odnos se odvija na obrambnem nivoju osebnosti (nevrotično področje), zato ne prinaša stalnosti, trdnosti in gotovosti.

Obstojnost in zdravost istospolnih zvez

Dr. Paul Cameron (1997) poroča, da so istospolne zveze mnogo manj zdrave od dvospolnih. V njih je veliko domačega nasilja in predstavljajo slaba okolja za vzgojo otrok.

Istospolne zveze so kratkotrajne, večinoma se končajo v enem letu (pri moških), oziroma od enega do treh let pri ženskah. Osebe dajo prednost različnim partnerskim zvezam in ne monogamnim. Raziskovalce je presenetil podatek, da so stabilne istospolne zveze za zdravje oseb bolj nevarne in hi-

treje umrejo (za AIDSom ali drugimi boleznimi) kot druge istospolne osebe.

Nasilje v družini je pod drobnogledom družbe in je vedno znak nezdravega partnerskega odnosa. Susan Holt (1996) poroča, da je domače nasilje lezbičnih skupnosti takoj za problemom AIDSa in zasvojenostjo z drogo. Med poročenimi pari je približno 2-4 % zvez, kjer se v prvem letu poraja nasilno vedenje, med neporočenimi od 20-25 %, med lezbičnimi skupnostmi pa približno 50 %.

Mediji pogosto poročajo o nasilju in nestrpnosti, ki jo istospolni trpijo s strani drugih. Raziskava (Merrill, 1995) je pokazala, da je fizičnega nasilja, ki je storjeno med samimi istospolnimi osebami, več kot dvakrat več od nasilja, ki ga tem osebam storijo drugi. Zato v mnogih primerih domovi istospolnih zvez ne pomenijo varnega bivališča, ampak nevarno področje sobivanja.

Starševstvo istospolnih zvez

Največja raziskava v ZDA o starševstvu istospolnih zvez (Cameron P. in

Cameron K, 1996) poroča, da je bilo manj kot pol odstotka otrok dodeljenih homoseksualnim staršem. Otrokom istospolnih staršev se v večji verjetnosti lahko zgodi, da so imeli spolni odnos s starši, da je bil prvi spolni odnos s partnerjem istega spola, da so bili spolno nadlegovani, da so postali istospolno ali obojespolno usmerjeni, da so bili nezadovoljni s svojim otroštvom.

Cameron zaključuje, da istospolne poroke niso dobra ideja, ker prinašajo vsem udeležencem težave, najbolj pa partnerjem samim. Te zveze niso stabilne, nevarne so za zdravje in ustvarjajo slabo okolje za vzgojo otrok. Patricia Morgan je (2002) objavila raziskavo, v kateri je natančno raziskala podatke o istospolnem starševstvu. Tudi njeni podatki razkrivajo isto resničnost.

Homoseksualci ne-geji

Nekateri istospolno usmerjeni ne čutijo gejevske nuje, da se borijo za politične pravice. Svoje čutenje čutijo kot nenaravno in zato si želijo, da bi jim kdo pomagal poiskati njihovo pravo (naravno) čutenje. V svoji koži se ne počutijo dobro (Nicolosi, 1991). Na ta problem opozarja tudi Cukjati (Vzgoja št. 45), ko navaja raziskave Spitzerja in Laumanna.

Ko je Italija sprejela zakon, da se psihiatrične bolnice zaprejo zaradi civilnega pritiska v imenu človekovih pravic, da bodo tako bolniki svobodni in ne na silo zadržani v bolnišnicah, se je kar naenkrat pojavilo veliko ljudi na ulicah, ki svojega življenja niso znali samostojno us-

Foto: Matej Hojzer

merjati v prihodnost. Prepuščeni so bili sebi in ulici. Namesto zdravstvene oskrbe in pomoči so bili 'svobodni' in vrženi na cesto. Tudi homoseksual-

“ Deček, ki postaja istospolno usmerjen, zapusti otroštvo z globokim strahom in sovraštvom do očeta. Hkrati pa ima močno željo po očetovi sprejetosti in naklonjenosti. ”

nost je bila izbrisana iz seznama bolezni. Ugodno za zdravstveno blagajno, neugodno za osebe, ki bi se rade spopadle s svojo težavo. Razvijati znanje in ponuditi možnosti pomoči osebam, ki tovrstno pomoč iščejo in potrebujejo, bi bilo mnogo bolj spoštljivo in pozorno do njih in osvobajajoče zanje. ■

Literatura

Barnhouse, Ruth Tiffany (1977): *Homosexuality: a symbolic confusion*. New York: Scabury Press.

Bieber, Irving, Bieber, Toby B. (1979): *Male Homosexuality*. Canadian Journal of Psychiatry, 24, 409-421.

Cameron, Paul, Cameron, Kirk (1996): *Homosexual parents*. Adolescence, 31, 757-776.

Cochran, Susan et al. (2003): *Prevalence of mental disorders, psychological distress, and mental health services use among lesbian, gay, and bisexual adults in the United States*. J Consult Clin Psychol, 71, 53-61.

Fergusson, David M. et al (1999): *Is sexual orientation related to mental health problems and suicidality in young people?* Arch Gen Psychiatry, 56, 876-80.

Holt, Susan (1994): *Ending the cycle of domestic violence*. Gay Lesbian Times, 9126196, p. 39.

Laumann, E. (1994): *The Social Organisation of Sexuality: Sexual Practices in the United States*. University of Chicago.

Kiely, Bartholomev (1987): *The Pastoral Care of Homosexual Persons: a psychological note*. L' Osservatore Romano, Englishweeklyedition, pp. 6-7.

Merrill, G. (1992): *Press release from National Coalition of Anti-Violence Programs*. October 22, 1996 from San Francisco various interviews in November, 1996 with senior author Memll, Jem Lynn Fields in Chicago, Bea Hanson in New York.

Moberley, Elizabeth (1980): *Homosexuality: structure and evaluation*. Theology, 83, 177-184.

Morgan, Patricia: *Children as trophies?* Examining the evidence on same-sex parenting.

Nicolosi, Joseph (1991): *Reparative Therapy of Male Homosexuality: a new clinical approach*. London: Jason Aronson, Northvale (New Jersey), chapter 1.

Sandfort, Theo G, et al (2001): *Same-sex sexual behavior and psychiatric disorders: findings from the Netherlands Mental Health Survey and Incidence Study (NEMESIS)*. Arch Gen Psychiatry, 58, 85-91.

Pripombe k predlogu Družinskega zakonika

✍ Bogdan Žorž

Predlog Družinskega zakonika prinaša niz zelo pozitivnih in koristnih ureditev, zaradi katerih je vredno podpreti njegov sprejem. Vendar pa je v gradivu veliko nedorečenih in nedomišljenih rešitev. Nekaj je takih, kjer se v nov sistem prenaša stare rešitve, ne da bi preverili, ali so dobre. Zakonodajalec temeljite analize učinkov dosedanje zakonodaje ni naredil.

Definicija družine

Definicija družine je opredeljena v drugem členu. Nikakršnih analiz ni, ki bi raziskale, koliko so liberalne novosti v zakonodajah po 2. svetovni vojni vplivale na zmanjšanje rodnosti ali na vse več in več pojavov razvojnih in osebnostnih motenj pri otrocih ... Niti se ne poskuša raziskati, koliko so te zakonodaje vplivale na tako imenovano 'krizo družine'. Predlog Družinskega zakonika gre mirno mimo tega. Definicijo družine spreminja v nekaj skorajda neprepoznavnega.

Predlagatelj pravi, da "se s tem prilagaja spremembam, ki jih opažamo v sedanjem načinu življenja". Res se dogajajo spremembe, ostaja pa ključno vprašanje, kako se država odziva nanje: skuša okrečiti razvoj v zdravo smer ali

pa vse spremembe preprosto sprejme kot 'normalne'. Nova definicija družine je nekaj podobnega, kot da bi države ob spoznanju, da je zrak vse bolj onesnažen, razglasile, da je tak zrak čist, za zdravo dihanje pa je treba uporabljati plinske maske.

Družinski zakonik bi moral jasno definirati družino kot temeljno celico družbe, ki zagotavlja obstoj in razvoj človeštva, še ožje pa obstoj in razvoj naroda. Zakonske rešitve bi torej morale biti usmerjene v zaščito družine in v oblikovanje družbenega ozračja, v katerem bo družina pridobivala pomen, ugled in veljavo. Predlagane zakonske rešitve gredo žal v nasprotno smer. Z ohlapno definicijo družine ter pod krinko 'enakopravnosti' in 'človekovih pravic' zakon zelo radikalno zmanjšuje pomen in ugled družine kot osnovne celice družbe.

Nekaj konkretnih pripomb

3. člen: Zunajzakonska skupnost je "dalj časa trajajoča zveza". Kaj pomeni 'dalj časa': več ur, več dni, več mesecev, let? Določba prinaša nejasnost, povzročala bo pravne spore in zmedo. To bi bilo treba jasneje opredeliti.

7. člen: Točka 3 določa, da so starši dolžni skrbeti za zadovoljevanje otrokovih materialnih, čustvenih in psihosocialnih potreb. Če se je zakonodajalec odločil, da otrokove potrebe specificira, bi moral biti bolj dosleden in vključiti širši nabor potreb; manjkata